

Виолета Милошевић

Матична библиотека „Љубомир Ненадовић” Ваљево
mbva.violeta@gmail.com

БАШТИНСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У ПОСТ(ДИГИТАЛНОМ) ДОБУ

Конференција „Баштинске институције у пост(дигиталном) добу”, у организацији „Асоцијације информацијских стручњака: библиотекара, архивиста и музеолога – БАМ”, одржана је у периоду 3–4. октобра 2024. у Сарајеву, уз учешће великог броја стручњака из баштинских институција Хрватске, Србије, Северне Македоније, Босне и Херцеговине и Мађарске.

Креативни тим „Асоцијације информацијских стручњака – библиотекара, архивиста и музеолога (БАМ), стално запослених у Националној и универзитетској библиотеци Босне и Херцеговине, Хисторијском музеју Босне и Херцеговине, Филозофском и Економском факултету Универзитета у Сарајеву, као и бројни волонтери, учинили су изузетан подухват амбициозном организацијом скупа и покушајем да умрежавањем дају допринос решавању проблема, који је актуелан у свим земљама региона.

Дводневни скуп, замишљен да буде реализован у Сарајеву и Мостару (што се из објективних разлога није десило по плану, због ванредне временске ситуације која је задесила Херцеговину), имао је за циљ сагледавање тренутног стања у области библиотекарства, архивске и музејске делатности, а у контексту дигиталног доба и изазова које оно са собом носи. Динамичан и обиман програм одвијао се у „Хисторијском музеју Босне и Херцеговине”, који у погледу простора и активности, које се тамо одвијају, представља упечатљиво место, „заробљено” у прошлости, а које одише сећањем на догађаје из Другог светског рата и време јединства некадашних република Југославије. Додатну симболику овом амбијенту дали су учесници скупа, подстакнути професионалним и стручним изазовима који се тичу свих институција које се баве заштитом културног наслеђа на овим просторима.

Очување и промоција културне баштине у време опште дигитализације били су инспирација за скоро тридесет учесника. Поред усмених излагања, уз презентације, била су заступљена и излагања о постерима. Највећи број учесника био је из Босне и Херцеговине, претежно из Сарајева, потом из Хрватске и Србије, док су из Мађарске и Северне Македоније на скуп стигла по два учесника. Члан Програмског одбора Конференције била је Тамара Бутиган Вучај, заменица директора Народне библиотеке Србије, док су запажена била излагања Хадије Џигал Кријешторац, библиотекарке саветнице из Библиотеке „Вук Караџић” у Пријеполу, Маријане Узуновски и др Јелене Ђорђевић Милошевић из Завода за проучавање културног развоја у Београду, мр Зорана Здравковића, библиотекар саветника из Библиотеке града Београда, Маријане Теноди, вишег дипл. библиотекар из Градске библиотеке у Суботици, и др Вере Петровић, члана SEALL-а из Београда. На позив организатора, Библиотекарско друштво Србије представљала је Виолета Милошевић, чланица Управног одбора.

Колористични и упечатљиви су били примери културне баштине од којих је вредно истаћи легате у Гази Хусрев-беговој библиотеци у Сарајеву, збирке микрофилмова у НУБ „Св. Климент Охридски” у Скопју, грађе из „Међународне галерије портрета” у ЈУ „Центар за културу” у Тузли, а могло се чути како се формирала дигитална фолклорна баштина у ЈУ „Матична библиотека Источно Сарајево” и израђивао тезаурус дигитализоване хрватске паремологије грађе на Филозофском факултету Свеучилишта „Јосип Јурај Штросмајер” у Осиеку. Гости из Мађарске презентовали су „шетњу” кроз милионе дигитализованих докумената Архива Града Будимпеште, а издвојила се и презентација о сарадњи Хрватског књижничарског друштва са баштинским институцијама, као сведочанство о другачијем стратешком моделу старања о културној баштини.

Сви стручњаци су се сложили да дигитална трансформација јесте у току, али ти процеси морају бити интензивирани и континуирани, што нас све обавезује да пратимо и прилагођавамо се новим изазовима. Истакнут је значај међусобне сарадње баштинских институција и то на свим нивоима, од локалног до

међународног. Доследност у примени традиционалног приступа је важна, али се морају имплементирати и нова знања, уз стално улагање у усавршавање техничке опреме и кадрова. Проблем дуготрајног чувања културне баштине препознат је као свеprisутан, уз високу свест да претраживост и широка доступност може бити олакшано и унапређено применом дигиталних технологија.

Поред наведених закључака и препорука, истакнуто је да се мора водити рачуна о проблемима и ризицима, који се тичу питања аутентичности, заштите ауторских права и етике у представљању и коришћењу баштинских материјала. Технологије попут вештачке интелигенције, проширене стварности и виртуалне стварности, препознате су као могућност за бољу интерпретацију и презентацију баштине.

Запажена излагања о стању вредне баштине, успешни примери из праксе, као и сви закључци и препоруке, остали су у сенци статусних проблема са којима се сусрећу баштинске институције у Босни и Херцеговини. Установе културе, попут Националне и универзитетске библиотеке БиХ (НУББиХ), Хисторијског музеја БиХ, Умјетничке галерије БиХ и друге, суочавају се са озбиљним изазовима због правне несигурности и недостатка стабилних извора финансирања, а препорука Конференције је да се ова питања морају хитно решавати.